

USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců Mgr. Radovana Havelce a JUDr. Tomáše Rychlého v právní věci žalobce: **R. K.**, proti žalovanému: **Česká správa sociálního zabezpečení**, sídlem Křížová 25, Praha 5, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 23. 5. 2024, č. j. 58 Ad 1/2024 - 32,

t a k t o :

Kasační stížnosti **se přiznává** odkladný účinek vůči napadenému rozsudku ve vztahu k doplatku důchodu za období od 22. 7. 2015 do dne nabytí právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

[1] Včasnou kasační stížností se žalovaný (dále jen „stěžovatel“) domáhá zrušení v záhlaví uvedeného rozsudku Krajského soudu v Praze (dále jen „krajský soud“), kterým soud zrušil rozhodnutí stěžovatele ze dne 24. 11. 2023, č. j. X, a vrátil mu věc k dalšímu řízení. Stěžovatel tímto rozhodnutím podle § 90 odst. 5 správního řádu zamítl námitky žalobce proti rozhodnutí stěžovatele ze dne 28. 1. 2021, č. j. X, a dané rozhodnutí potvrdil. Daným rozhodnutím stěžovatel zamítl žádost žalobce o invalidní důchod pro nesplnění podmínek podle § 38 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (dále jen „ZDP“).

[2] Žalobce v projednávané věci uvedl, že se ode dne 22. 7. 2015 stal invalidním. Stěžovatel však jeho žádost o invalidní důchod zamítl, neboť v rozhodném období nedosáhl potřebnou dobu pojištění. Konkrétní otázkou sporu v daném případě je, zda byl žalobce důchodově pojištěn v období od 1. 9. 2007 do 1. 6. 2011, po které byl podle svého tvrzení zaměstnán u společnosti VIPERS GSM, s. r. o. (dále jen „VIPERS“). Stěžovatel dospěl k závěru, že žalobce své zaměstnání a důchodové pojištění v rozhodné době neprokázal. Krajský soud svým rozsudkem ze dne 14. 4. 2023, č. j. 42 Ad 18/2021 - 74, rozhodnutí stěžovatele zrušil a zavázal jej, aby doplnil dokazování za účelem řádného zjištění skutkového stavu. Stěžovatel však po doplnění skutkových zjištění opět námitky

žalobce zamítl a prvostupňové rozhodnutí potvrdil. Krajský soud napadeným rozsudkem jeho rozhodnutí zrušil.

[3] Stěžovatel v návrhu na přiznání odkladného účinku uvádí, že by výkonem napadeného rozsudku došlo k pravomocnému přiznání invalidního důchodu i jeho doplatku. Pokud by následně zdejší soud napadený rozsudek zrušil, podle stěžovatele by mohlo dojít k odnětí důchodu ve smyslu § 56 odst. 1 písm. c) ZDP, avšak vyplacení jednotlivých splátek důchodu a doplatku důchodu by již bylo nezvratné. Podání kasační stížnosti by tak bylo bezpředmětné. Tuto újmu přitom nelze poměřovat s ohledem na objem státního rozpočtu, jelikož by z toho pohledu byla jakákoliv újma jen zanedbatelná.

[4] Žalobce má za to, že by tvrzená újma spočívala pouze v tom, že by státu vznikla škoda, přičemž judikatura tento argument již dříve odmítla. Navrhl proto, aby Nejvyšší správní soud návrh na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti zamítl.

[5] Z ustanovení § 73 odst. 2 s. ř. s. vyplývá, že první podmínkou pro přiznání odkladného účinku je existence nepoměrně větší újmy, než jaká přiznáním odkladného účinku může vzniknout jiným osobám. Druhou podmínkou pak je, že přiznání odkladného účinku nebude v rozporu s důležitým veřejným zájmem. Obě tyto podmínky přitom musí být splněny současně, neboť institut odkladného účinku má mimořádnou povahu. Základním pravidlem totiž je, že kasační stížnost odkladný účinek nemá (srov. § 107 s. ř. s.) a že přiznání odkladného účinku je vyhrazeno pouze pro ojedinělé případy vyjádřené v § 73 odst. 2 s. ř. s. Odložit účinky kasační stížností napadeného rozhodnutí krajského soudu lze proto pouze výjimečně, pokud újma, která stěžovateli hrozí, je reálná, není vzhledem k jeho poměrům bagatelní, je významná a její vznik je v příčinné souvislosti s výkonem či jiným právním následkem plynoucím z rozhodnutí krajského soudu (srov. usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 1. 7. 2015, č. j. 10 Ads 99/2014 - 58, publ. pod č. 3270/2015 Sb. NSS).

[6] Řízení o návrhu na přiznání odkladného účinku je stejně jako řízení o kasační stížnosti ovládáno zásadou dispoziční. To znamená, že soud je při posuzování důvodnosti návrhu oprávněn vycházet pouze z důvodů, které účastník uvede ve svém návrhu. Není jeho úkolem a nemá ani oprávnění dohledávat či domýšlet za účastníka konkrétní okolnosti a důvody, které by měly svědčit jeho návrhu na přiznání odkladného účinku. Stěžovatel proto musí v první řadě dostatečně podrobně uvést, v čem nepoměrně větší újma, která právě jemu hrozí, spočívá, jaký je její rozsah a z jakých konkrétních okolností vyvozuje, že tato hrozba je reálná a nikoli hypotetická. Na podporu svých tvrzení pak musí navrhnout provedení odpovídajících důkazů (srov. např. usnesení NSS ze dne 29. 2. 2012, č. j. 1 As 27/2012 - 32).

[7] Stěžovatel tvrdí, že by nepřiznáním odkladného účinku došlo ke vzniku újmy v podobě nevratného vyplacení jednotlivých dávek důchodu a doplatku důchodu žalobci. Má rovněž za to, že tuto újmu nelze poměřovat s ohledem na objem státního rozpočtu, neboť by tímto prismatem byla jakákoli jeho úhrada ze státního rozpočtu marginální.

pokračování

Namítá rovněž, že by výkonem rozhodnutí fakticky pozbyl právo domáhat se přezkumu napadeného rozsudku kasační stížností.

[8] Nejvyšší správní soud posoudil návrh stěžovatele a dospěl k závěru, že podmínky pro přiznání odkladného účinku jsou zčásti splněny. Zdejší soud v prvé řadě upozorňuje, že krajský soud zavázal v napadeném rozsudku stěžovatele, aby v novém rozhodnutí vycházel z jeho závazného právního názoru, podle nějž bylo na základě zjištěného skutkového stavu prokázáno, že žalobce byl v období od 1. 9. 2007 do 1. 6. 2011 zaměstnán u společnosti VIPERS. Uvedené období se mu proto za užití § 11 odst. 2 věty druhé ZDP započítá do doby důchodového pojištění. Nejvyšší správní soud poukazuje na to, že za takové situace stěžovateli s nejvyšší pravděpodobností nezbyde než uzavřít, že podmínky pro přiznání invalidního důchodu žalobci jsou splněny, a dále mu přiznat dávku a vyplatit příslušný doplatek.

[9] Se stěžovatelem je třeba souhlasit v tom směru, že dojde-li k uhrazení uvedených plnění, bude jejich vyplacení s ohledem na povahu důchodového pojištění nevratné, i kdyby byl stěžovatel v řízení před zdejším soudem úspěšný. Ačkoliv by následně mohlo dojít k odnětí důchodu ve smyslu § 56 odst. 1 písm. c) ZDP, takový postup by měl účinky pouze *pro futuro*, neboť na vrácení již vyplaceného plnění právní předpisy nezakládají stěžovateli nárok. Výjimku představuje situace podle § 118a odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, podle nějž *„[j]estliže důchod byl vyplacen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, protože příjemce důchodu nesplnil některou jemu uloženou povinnost, přijal důchod nebo jeho část, ačkoliv musel z okolností předpokládat, že byl vyplacen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, nebo vědomě jinak způsobil, že důchod nebo jeho část byl vyplácen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, má plátce důchodu vůči příjemci důchodu nárok na vrácení, popřípadě náhradu nesprávně vyplacené částky.“* O uvedenou situaci se však v dané věci nejedná, neboť zavinění žalobce ve smyslu citovaného ustanovení je povahou věci vyloučeno. Je přitom vhodné upozornit, že nemožnost navrácení věci v původní stav standardně indikuje splnění podmínky významné újmy ve smyslu § 73 odst. 2 s. ř. s. (srov. usnesení NSS ze dne 21. 5. 2014, č. j. 6 Afs 73/2014 - 56, odst. [5]).

[10] Lze doplnit, že aktivní legitimace stěžovatele k podání kasační stížnosti by v případě nepřiznání odkladného účinku podstatně ztratila na významu, neboť by v důsledku vyhovujícího rozhodnutí zdejšího soudu nemohlo dojít k plné nápravě v materiálním smyslu, konkrétně k navrácení vyplacené částky důchodového pojištění. V souvislosti s tím by se výrok zdejšího soudu stal zčásti akademickým.

[11] Nejvyšší správní soud si je vědom judikatury, podle níž újmou žalovaného není ohrožení jakéhokoli veřejného zájmu, ani přiznání a vyplacení určité částky důchodu (srov. již odkazované usnesení rozšířeného senátu č. j. 10 Ads 99/2014 - 58, odst. [30], či usnesení ze dne 5. 1. 2005, č. j. 1 Afs 106/2004 - 49, publ. pod č. 982/2006 Sb. NSS). Zároveň je však nutné upozornit na rozhodovací praxi zdejšího soudu, která činí rozdíl mezi samotnou dávkou důchodu s účinky *pro futuro* a doplatkem důchodu (srov. usnesení ze dne 7. 11. 2018, č. j. 3 Ads 108/2018 - 19, odst. [8], a ze dne 9. 1. 2019,

č. j. 2 Ads 411/2018 - 27, odst. [10]). Pokud je meritem sporu přiznání doplatku na důchodu, Nejvyšší správní soud dovodil, že oprávněnému z důchodového pojištění nevznikne zásadní újma, pokud jsou mu hrazeny dávky s účinky do budoucna. V takovém případě lze za splnění zákonných podmínek přiznat odkladný účinek ve vztahu k doplatku důchodu. Ačkoli oprávněný z důchodového pojištění nepochybně ekonomicky pocítí suspenzi výplaty splátek důchodu, na které mu zpětně vznikl nárok, vzhledem k vyplácení jednotlivých dávek důchodu do budoucna nebudou ovlivněny další sféry jeho života. Lze rovněž upozornit, že účelem dávek důchodu *pro futuro* je primárně zabezpečit životní náklady oprávněného s ohledem na jeho životní situaci. Přiznání a zpětné uhrazení doplatku důchodu standardně tento účel neplní; jeho smyslem je především úhrada dlužné peněžité částky. Pro stěžovatele naopak vyplacení doplatku znamená významné omezení práva na soudní přezkum napadeného rozsudku, neboť v případě úspěchu již standardně nemůže vymoci doplatek důchodu nazpět.

[12] Podle zdejšího soudu naplnil stěžovatel podmínku existence nepoměrně větší újmy, než jaká přiznáním odkladného účinku může vzniknout jiným osobám, a to právě ve vztahu k doplatku důchodu. Jedinou dotčenou osobou je žalobce, jemuž s ohledem na výše uvedený smysl dávky důchodu s účinky do budoucna i na nadepsanou judikaturu nelze výplatu dávek s účinky *pro futuro* za nastalé situace suspendovat, neboť intenzita případné újmy na jeho straně není nepoměrně menší v porovnání s újmou stěžovatele. Spočívá totiž v přímém ovlivnění příjmů určených pro zajištění jeho bezprostředních životních potřeb. Stěžovatel tak bude v souladu se závazným právním názorem krajského soudu uvedeným v napadeném rozsudku povinen vydat nové rozhodnutí, jímž žalobci dávky důchodu přizná.

[13] Přiznáním odkladného účinku ve vztahu k doplatku důchodu však žalobci vzhledem k nadepsanému vznikne nanejvýš dočasná ekonomická újma, která ale nebude mít vliv na jeho další sféry života, jelikož ty budou zabezpečeny přiznáním a hrazením jednotlivých splátek důchodu. Újma stěžovatele by naproti tomu spočívala v tom, že po výkonu napadeného rozsudku a jeho případném následném zrušení nebude v zásadě možné navrátit v původní stav jím způsobené následky či dopady. Rozhodující při vážení újmy je skutečnost, že dopad odkladného účinku do sféry stěžovatele má odlišnou intenzitu než na straně žalobce – v případě suspenze výplaty jednotlivých splátek důchodu je tato újma pro žalobce zásadní; v případě odložení výplaty doplatku důchodu nikoli. Újma stěžovatele je tak ve druhém případě nepoměrně významnější a i s ohledem na rozhodovací praxi zdejšího soudu je proto na místě ji minimalizovat.

[14] Přiznání odkladného účinku nebude ani v rozporu s důležitým veřejným zájmem. Pokud jde o zájem na zabezpečení životních nákladů žalobce, ten je chráněn přiznáním dávek důchodu s účinky do budoucna. Přiznáním odkladného účinku je naopak chráněn veřejný zájem na šetrném nakládání s veřejnými prostředky v dostupné míře vzhledem k váženým zájmům a účelu soudního přezkumu (k tomuto zájmu srov. usnesení NSS ze dne 14. 11. 2018, č. j. 6 Ads 316/2018 - 28, odst. [7]).

[15] S ohledem na uvedené Nejvyšší správní soud podle § 107 odst. 1 ve spojení s § 73 odst. 2 s. ř. s. přiznal kasační stížnosti odkladný účinek v části, která se týká doplatku

pokračování

důchodu za období od 22. 7. 2015 do dne nabytí právní moci napadeného rozsudku. Ve zbylé části nároku je stěžovatel povinen rozhodnout v souladu se závazným právním názorem krajského soudu. Zároveň Nejvyšší správní soud připomíná, že tímto usnesením žádným způsobem nepředjímá své budoucí rozhodnutí o věci samé (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 10. 2005, č. j. 8 As 26/2005 - 76, publ. pod č. 1072/2007 Sb. NSS).

Poučení: Proti tomuto usnesení **nejsou** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 31. července 2024

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu